

Pan Tadeusz

Pan, czyli szlachcic, ale „szlachcic przyszłości”, rozumiejący, że aby Rzeczpospolita się odrodziła, stosunki społeczne muszą się zmienić; demokratą uwłaszczający chłopów.

Jest jedną z głównych postaci poematu, ale nie głównym bohaterem (bohaterem jest cała społeczność szlachecka). Mickiewicz wyróżnia go, ponieważ – zdaniem poety – do takich jak Tadeusz należy przyszłość.

Tadeusz to dwudziestoletni syn Jacka Soplicy, bratanek Sędziego, dziedzic Soplicowa. Akcja poematu rozpoczyna się od jego przyjazdu do Soplicowa z Wilna, gdzie kończył szkołę. Poemat przedstawia jego perypetie miłosne, udział w bitwie z Moskalami, ucieczkę do armii Księstwa Warszawskiego, powrót na Litwę wraz z armią Napoleona, zaręczyny z Zosią, podczas których młodzi decydują się na uwłaszczenie poddanych sobie chłopów.

czyli OSTATNI

Ostatni – słowo często pojawiające się w poemacie, oznacza koniec pewnej epoki, odejście w przeszłość dawnej formacji szlacheckiej.

Słowo wyraża nostalgię za dawną Rzeczpospolitą i jej obyczajami, ale też świadomość nadchodzącej nieuniknionej zmiany

zajazd

- Zajazd to rodzaj zbrojnej napaści mającej na celu wykonanie wyroku sądu
- W Panu Tadeuszu zajazdu dokonują (niestuszenie, ostateczny wyrok w sprawie zamku nie został jeszcze wydany) Dobrzyńscy podżegani przez Gerwazego, dołącza do nich Hrabia. Zajazd doprowadza do bitwy z Moskalami; w jej rezultacie umiera ksiądz Robak, Tadeusz i Hrabia muszą zaś uciekać do Księstwa Warszawskiego.

na
Litwie

- Litwa w tytule poematu oznacza miejsce akcji, ale też małą ojczyznę Mickiewicza, jego – jak pisze w Epilogu – „kraj lat dzieciennych”, miejsce, które dobrze pamięta i za którym tęskni.

- W utworze wspomina się o Nowogródku, Wilnie; akcja poematu rozgrywa się w fikcyjnym Soplicowie i w jego okolicach (np. „w Dobrzyńskim zaścianku”).

Historia szlachecka

- Historia to opowieść o wydarzeniach z przeszłości; tu znaczy po prostu – opowiadanie, którego bohaterem jest szlachta.
- Poemat nie ma jednego głównego bohatera; jego zbiorowym bohaterem jest szlachta.
- Trzy główne wątki to: spór o zamek, perypetie miłosne Tadeusza, losy Jacka Soplicy.

**z roku 1811
i 1812**

- W roku 1812 rozpoczyna się wyprawa Napoleona na Moskwę, wojna, z którą Polacy, idący u boku wielkiego wodza, wiązali wielkie nadzieje na odzyskanie niepodległości. Spodziewali się, że wraz z Napoleonem pokonają Rosję, która była jednym z zaborców Rzeczypospolitej. Wyprawa zakończyła się porażką, odwrotem cesarza Francuzów i pogrzebaniem nadziei Polaków.

- Mickiewicz nie wspomina w poemacie o klęsce, zatrzymuje akcję w momencie, gdy wszyscy Polacy są pełni nadziei i wierzą w odzyskanie niepodległości.

Księgi :

- Księga I – *Gospodarstwo* (na początku Inwokacja)
- Księga II – *Zamek*
- Księga III – *Umizgi*
- Księga IV – *Dyplomatyka i łowy*
- Księga V – *Kłótnia*
- Księga VI – *Zaścianek*
- Księga VII – *Rada*
- Księga VIII – *Zajazd*
- Księga IX – *Bitwa*
- Księga X – *Emigracja. Jacek*
- Księga XI – *Rok 1812*
- Księga XII – *Kochajmy się*
- Objasnienia poety
- Epilog

we
dwunastu
księgach

- Tytuły książek: *Gospodarstwo, Zamek, Umizgi, Dyplomatyka i łowy, Kłótnia, Zaścianek, Rada, Zajazd, Bitwa, Emigracja. Jacek, Rok 1812, Kochajmy się.*

Streszczenia zapowiadające wydarzenia akcji są nawiązaniem do wielkich dzieł literatury europejskiej, np. Boskiej komedii; autor w ten sposób zaznacza, że kontynuuje tradycję wielkich poprzedników.

- Na księgi została podzielona Iliada – największy epos starożytności. Mickiewicz, dzieląc swój poemat na księgi, chciał nawiązać do tego utworu i reprezentowanego przezeń gatunku.

wierszem

- Poemat został napisany trzynastozgłoskowcem (13 sylab w każdym wersie, ze średniówką po siódmej sylabie).
- Dzięki użyciu trzynastozgłoskowca, będącego nawiązaniem do greckiego heksametru, Mickiewicz odwołuje się do tradycji starożytnego poematu bohaterskiego, czyli eposów Homera.